

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 494/2021-30

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovej, zo sudcu Petra Molnára (sudca spravodajca) a sudcu Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Michalom Feciľakom, advokátom, Jesenná 8, Prešov, proti postupu Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 35 Cb 107/2012 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 35 Cb 107/2012 **boli porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Bratislava I **p r i k a z u j e** v konaní vedenom pod sp. zn. 35 Cb 107/2012 konať bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie **2 500 eur**, ktoré mu **j e** Okresný súd Bratislava I **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Bratislava I **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **460,90 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a sťažnostná argumentácia

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 24. septembra 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov

podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 35 Cb 107/2012 o zaplatenie sumy 8 111,07 eur s príslušenstvom (ďalej len „napadnuté konanie“). Navrhuje, aby ústavný súd vyslovil porušenie jeho označených práv postupom okresného súdu v napadnutom konaní, prikázal mu, aby konal bez zbytočných prieťahov, priznal sťažovateľovi finančné zadosťučinenie v sume 3 000 eur a náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ 25. mája 2012 podal žalobu o zaplatenie sumy 8 111,07 eur s príslušenstvom ako „rozdiel medzi poistným plnením poskytnutým sťažovateľovi zo strany žalovaného a poistným plnením, ktoré sťažovateľovi malo byť poskytnuté“. Uvádza, že okresný súd v napadnutom konaní rozhodol v poradí už druhým rozsudkom z 23. júla 2020 vo veci samej, ktorým žalobe v celom rozsahu vyhovel. Proti označenému rozsudku okresného súdu podal žalovaný odvolanie 14. augusta 2020. Sťažovateľ ďalej uvádza, že sa k odvolaniu žalovaného vyjadril písomným podaním z 8. decembra 2020 a písomným podaním z 20. apríla 2021 žiadal okresný súd o predloženie spisu odvolaciemu súdu. Vzhľadom na skutočnosť, že okresný súd zaslal sťažovateľovi 27. júla 2021 vyjadrenie žalovaného z 13. mája 2021, na ktoré reagoval podaním z 24. augusta 2021, je sťažovateľ toho názoru, že okresný súd postupuje v jeho veci nesústredene a dopúšťa sa zbytočných prieťahov, čo oddŕaľuje nastolenie právnej istoty v jeho veci. Podľa neho takto dochádza k porušovaniu jeho označených práv v napadnutom konaní.

3. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval a uznesením č. k. II. ÚS 494/2021-12 z 28. októbra 2021 ju prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

4. Po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval účastníkov konania, aby sa vyjadrili k prijatej ústavnej sťažnosti.

5. Podpredseda okresného súdu prípisom č. k. 1 SprV 538/2021 z 3. januára 2022 k ústavnej sťažnosti v podstatnom uviedol, že „zo súdneho spisu je zrejmé, že v predmetnom konaní súd v namietanom období priebežne konal“. K otázke skutkovej a právnej zložitosti sa podpredseda okresného súdu nevyjadril. Pokiaľ ide o správanie strán, podpredseda uviedol, že sťažovateľ sa nijakým spôsobom nesnažil nečinnosti zabrániť, nevyužil postup podľa § 62 – § 68 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a nepodal sťažnosť na prieťahy v konaní.

6. Súčasťou vyjadrenia okresného súdu bol aj súhlas s upustením od ústneho pojednávania v predmetnej veci, ako aj stručná chronológia úkonov účastníkov napadnutého konania, ako aj súdu, z ktorej vyplývajú tieto podstatné skutočnosti, ktorých úplnosť ústavný súd preveril a doplnil z predloženého súdneho spisu:

- 29. mája 2012 – doručená žaloba sťažovateľa o zaplatenie 8 111,07 eur s prísl.,
- 26. júna 2014 – sťažovateľ uhradil súdny poplatok za žalobu,
- 20. októbra 2014 – prvé pojednávanie odročené na účel nariadenia znaleckého dokazovania,
- 16. novembra 2014 – doručené vyjadrenie sťažovateľa - otázky znalcovi,
- 6. marca 2015 – okresný súd uznesením ustanovil znalca,
- 17. júna 2015 – doručený znalecký posudok okresnému súdu,
- 17. augusta 2015 – doručené vyjadrenie sťažovateľa k znaleckému posudku,
- 23. marca 2016 – doručené vyjadrenie žalovanej k znaleckému posudku,
- 4. mája 2016 – pojednávanie odročené na 17. jún 2016 na účel ďalšieho dokazovania,
- 17. júna 2016 – pojednávanie odročené na 14. október 2016 na účel získania odpovedí na odborné otázky (dopyt znaleckému ústavu),
- 14. októbra 2016 – pojednávanie, okresný súd vyhlásil rozsudok, ktorým žalobu zamietol,
- 21. novembra 2016 – doručené odvolanie sťažovateľa proti rozsudku,
- 18. januára 2017 – okresný súd uznesením vyrubil sťažovateľovi poplatok za odvolanie,
- 7. februára 2017 – žalovaná doručila vyjadrenie k odvolaniu sťažovateľa,
- 28. septembra 2017 – spis predložený Krajskému súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“),
- 8. novembra 2018 – vrátený spis okresnému súdu, krajský súd uznesením č. k. 3 Cob 182/2017-354 z 3. októbra 2018 zrušil rozsudok okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie,
- 25. apríla 2019 – okresný určil termín pojednávania na 17. máj 2019,
- 14. mája 2019 – žiadosť sťažovateľa o odročenie pojednávania (termín 17. mája 2019) na účel vypracovania súkromného znaleckého posudku,
- 17. mája 2019 – pojednávanie odročené na 28. jún 2019 bez prejednania veci,
- 28. júna 2019 – pojednávanie, sťažovateľ predložil znalecký posudok, pojednávanie odročené na účel vyjadrenia sa k nemu na základe žiadosti žalovanej,
- 30. júna 2020 – pojednávanie odročené na 23. júl 2020 na účel vyhlásenia rozsudku,
- 23. júla 2020 – pojednávanie, na ktorom bol vyhlásený rozsudok, okresný súd žalobe v plnom rozsahu vyhovel,
- 17. augusta 2020 – odvolanie žalovanej doručené okresnému súdu,
- 29. septembra 2020 – okresný súd vyhlásil na pojednávaní doplniaci rozsudok (výrok o trovách znalcov, pozn.),
- 26. apríla 2021 – okresný súd uznesením vyrubil súdny poplatok za odvolanie,

- 27. apríla 2021 – okresný súd uznesením rozhodol o výške znalečného,
- 5. novembra 2021 – okresný súd predložil spis krajskému súdu na účel rozhodnutia o podanom odvolaní proti rozsudku okresného súdu.

7. Stanovisko okresného súdu bolo zaslané na vyjadrenie sťažovateľovi, ktorý vo svojej replike doručenej ústavnému súdu 24. januára 2022 zotrval na dôvodnosti podanej ústavnej sťažnosti. K argumentácii okresného súdu v podstatnom uviedol, že sťažovateľ nie je povinný pred podaním ústavnej sťažnosti využiť iné prostriedky na zjednanie nápravy, ako napr. sťažnosť predsedovi súdu na priedahy v namietanom konaní. V závere svojho vyjadrenia právny zástupca sťažovateľa oznámil, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania v predmetnej veci.

8. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou, stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom súdneho spisu, ktorý si zadovážil (z ktorého sú zrejmé všetky procesné úkony, pozn.), dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Posúdenie veci ústavným súdom

9. Predmetom konania pred ústavným súdom je rozhodovanie, či postupom okresného súdu v napadnutom konaní pri rozhodovaní o žalobe na zaplatenie sumy 8 111,07 eur s prísl. došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priedahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

10. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priedahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 90/2010).

11. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priedahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo na inom štátnom orgáne sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, II. ÚS 438/2017, II. ÚS 118/2019).

12. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy i práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 41/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 99/07) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľov (I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

13. Pokiaľ ide o kritérium, ktorým je právna a faktická zložitosť veci, ústavný súd konštatuje (okresný súd sa k tomuto kritériu nevyjadril pozn.), že predmetné konanie spadá pod bežnú a pravidelnú rozhodovaciu prax všeobecných súdov.

14. Správanie sťažovateľa ako účastníka konania je druhým kritériom, ktoré sa uplatňuje pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd, vychádzajúc z obsahu súdneho spisu, ako aj z vyjadrenia samotného okresného súdu, dospel k záveru, že sťažovateľ sa nepričinil o predĺženie napadnutého konania. Skutočnosť, že sťažovateľ neurgoval okresný súd, resp. nepodal sťažnosť adresovanú predsedovi okresného súdu, nemožno považovať za nedostatok, ktorý by mal mať pre sťažovateľa nepriaznivý následok v tom zmysle, že je zodpovedný za nečinnosť okresného súdu v jeho veci. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na čl. 17 základných princípov Civilného sporového poriadku, v zmysle ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným priet'ahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb.

15. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu označených práv sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup okresného súdu v napadnutom konaní.

16. Ústavný súd, vychádzajúc z doterajšieho dĺžky (približne 10 rokov, pozn.) a priebehu napadnutého konania, konštatuje, že postup okresného súdu v napadnutom konaní je zjavne poznačený zbytočnými priet'ahmi, ako aj neefektívnym postupom. Samotná dĺžka napadnutého konania bez existencie prekážok v jeho postupe indikuje, že okresný súd nepostupoval v súlade s označenými právami sťažovateľa. Ústavný súd vzhľadom na uvedené v okolnostiach posudzovaného prípadu, teda postupu okresného súdu v napadnutom konaní, nepovažoval za nevyhnutné hodnotiť jednotlivé úkony okresného súdu a jeho procesný postup. Pre účely svojho rozhodnutia sa ústavný súd obmedzil len na poukázanie niektorých nedostatkov v jeho postupe, ktoré mali za následok doterajšiu neprimeranú dĺžku napadnutého konania. Nemožno akceptovať obranu okresného súdu, ktorý uviedol, že „súd v namietanom období priebežne konal“, ak prvé pojednávanie vo veci samej sa uskutočnilo po viac ako dvoch rokoch od podania návrhu 20. októbra 2014 potom, čo sťažovateľ aj bez výzvy okresného súdu uhradil súdny poplatok

za návrh (26. júna 2014), ktorý bol splatný podaním návrhu. Okresný súd v napadnutom konaní rozhodol rozsudkom zo 14. októbra 2016, ktorý však bol po podaní odvolania predložený krajskému súdu až 28. septembra 2017, teda o takmer o rok neskôr, čo nemožno považovať za primeranú dobu. Krajský súd vrátil súdny spis okresnému súdu 8. novembra 2018, pričom k samotnému určeniu termínu pojednávania pristúpil približne až o šesť mesiacov (25. apríla 2019). Ako príklad nesústredeného postupu okresného súdu možno uviesť skutočnosť, že okresný súd po vyhlásení rozsudku vo veci samej musel rozhodnúť doplnčím rozsudkom o trovách znalcov. Ústavný súd na margo argumentácie okresného súdu poznamenáva, že okresný súd na jednej strane tvrdí, že postupoval priebežne, na druhej strane sťažovateľovi vyčíta, že nepodal sťažnosť na prietahy v konaní, čo si zjavne protirečí.

17. Ústavný súd, vychádzajúc z celkovej dĺžky napadnutého konania, zistených prietahov, neefektívneho a nesústredeného postupu okresného súdu vo veci sťažovateľa dospel k záveru, že v okolnostiach posudzovanej veci boli porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny, ako aj právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

18. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd na základe svojho zistenia, že postupom okresného súdu došlo k porušeniu označených práv sťažovateľa, mu prikázal, aby vo veci vedenej pod sp. zn. 35 Cb 107/2012 konal bez zbytočných prietahov, pretože označená vec nebola v čase rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti sťažovateľa právoplatne skončená, a nie je možné vylúčiť prípadné ďalšie zbytočné prietahy pri rozhodovaní v ďalších fázach napadnutého konania (bod 2 výroku nálezu).

IV.

Primerané finančné zadost'učinenie

19. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadost'učinenie, ak o to požiadal. Z § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

20. Sťažovateľ sa domáha priznania finančného zadost'učinenia v sume 3 000 eur z dôvodov uvedených v ústavnej sťažnosti, poukazujúc na stres a utrpenú ujmu vyplývajúcu z neprimeranej dĺžky súdneho konania.

21. Cieľom finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie

vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04, III. ÚS 10/02, I. ÚS 257/08). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESĽP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

22. Berúc do úvahy charakter predmetu konania, jeho význam pre sťažovateľa, posudzované obdobie právnej neistoty sťažovateľa a všetky okolnosti daného prípadu, majú na pamäti, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia je len zmiernenie ujmy pocitovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, ústavný súd považoval priznanie sumy 2 500 eur za primerané finančné zadosťučinenie (bod 3 výroku nálezu).

V.

Trovy konania

23. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

24. Ústavný súd priznal právnemu zástupcovi trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom podľa § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov pozostávajúce z odmeny advokáta za tri úkony právnej služby. Za dva úkony uskutočnené v roku 2021 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti) patrí odmena v sume dvakrát po 181,17 eur a režijný paušál v sume dvakrát po 10,87 eur. Za úkon vyjadrenie k stanovisku okresného súdu doručené 24. januára 2022 ústavný súd odmenu nepriznal, keďže neobsahovalo žiadne nové skutočnosti ani argumentáciu, ktorá by ústavnému súdu nebola známa.

25. Ústavný súd priznal náhradu trov konania v sume 384,08 eur, ktorá sa vzhľadom na skutočnosť, že právny zástupca je aj platcom dane z pridanej hodnoty, zvyšuje o 20 %. Trovy právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom, tak ako to vyplýva zo súdneho spisu, predstavujú sumu 460,90 eur (bod 4 výroku nálezu).

26. Priznanú náhradu trov konania je ústavný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

27. Toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia poslednému z účastníkov konania (§ 70 ods. 1 zákona o ústavnom súde).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. februára 2022

Jana Laššáková
predsedníčka senátu